

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Formulár príkladov dobrej praxe b)

Názov projektu

Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti III (NP DEI NS III)

Názov operačného programu

Ľudské zdroje

Kód vyzvania a ITMS2014+ kód projektu

OP ĽZ NP 2018/4.2.1/02
312041T237

Názov prioritnej osi, investičnej priority a špecifického cieľa

4. Sociálne začlenenie
4.2 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu
4.2.1 Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť

Miesto realizácie projektu (mesto/okres/samosprávny kraj)

Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj, Banskobystrický kraj, Žilinský kraj, Prešovský kraj, Košický kraj

Časový rámec realizácie projektu (dátum začatia a dátum ukončenia realizácie projektu: ddmmrrrr – ddmmrrrr)

01.11.2018 – 31.12.2023

Rozpočet projektu (celkové náklady na projekt a výška poskytnutého nenávratného finančného príspevku)

Celkové náklady na projekt: 46 833 620,97 EUR
Výška poskytnutého NFP: 46 833 620,97 EUR

Kontaktné údaje prijímateľa (názov a sídlo prijímateľa, meno kontaktnej osoby pre projekt, telefón, fax, e-mail, webová stránka)

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Špitálska 8, 812 67 Bratislava
Slovenská republika

PaedDr. Katarína Lakatoš
02/20 444 835
katarina.lakatos@upsvr.gov.sk
www.upsvr.gov.sk

Mgr. Šimon Zvolenský
02/20 444 818
simon.zvolensky@upsvr.gov.sk
www.upsvr.gov.sk

Ciele projektu (uved'te kľúčové slová)

Cieľom národného projektu („NP“) je podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti, osobitne zvýšenie dostupnosti odbornej pomoci a skvalitnenie vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately („SPOD a SK“) pre dieťa a rodinu. Prostredníctvom NP bude podporená implementácia legislatívnych zmien v oblasti SPOD a SK, ktorých podstata spočíva v zmene filozofie výkonu opatrení SPOD a SK v zariadeniach SPOD a SK. Súčasný druh zariadení SPOD a SK, ktoré sú zamerané primárne na odbornú pomoc deťom pobytového charakteru na základe rozhodnutia súdu, rozšíria svoj výkon opatrení SPOD a SK aj o výkon týchto opatrení ambulantnou a terénnou formou a zároveň prispôbia pobytové kapacity na výkon týchto opatrení pre dieťa, resp. dieťa a jeho rodinu aj na základe dohody. V tejto súvislosti je potrebná aj zmena výkonu uvedených opatrení samotnými orgánmi SPOD a SK. NP zároveň podporí aj rozvoj kvality vykonávaných opatrení SPOD a SK.

Cieľové skupiny (uved'te kľúčové slová)

- deti, plnoleté fyzické osoby a rodiny, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia SPOD a SK
- zamestnanci vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti sociálneho začlenenia vo verejnom aj neverejnom sektore

- subjekty vykonávajúce opatrenia SPOD a SK

Stručný opis projektu: (max. 50 riadkov)

I. Ciele

Slovenská republika je zmluvnou stranou významných medzinárodných dokumentov. V oblasti práv dieťaťa je základným Dohovor o právach dieťaťa a jeho opčné protokoly, ako aj Smernica OSN o náhradnej rodinnej starostlivosti. Tieto dokumenty sú východiskom Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike[1], ktorá bola prijatá uznesením vlády Slovenskej republiky č.761/2011 dňa 30.11.2011 („Stratégia“). Ide o materiál, ktorý obsahuje strategické zámery deinštitucionalizácie sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike. Špecifickým cieľom Stratégie v oblasti náhradnej starostlivosti je zníženie počtu detí v inštitúciách na základe rozhodnutia súdu, okrem iného utvorením podmienok rozvoja opatrení na predchádzanie nariadeniu ústavnej starostlivosti.

K 30.6.2018[2]:

bolo v detských domovoch (štátnych aj neštátnych) umiestnených 4 675 maloletých detí a mladých dospelých,

bol počet detí, ktorým je poskytovaná starostlivosť na komunitnej úrovni z celkového počtu umiestnených detí (mimo detí v profesionálnych rodinách) 1 568,

bol počet detí z celkového počtu umiestnených v profesionálnych rodinách 1 375.

Viac ako polovica detí vyňatých z rodín by sa mohla vrátiť domov, ak by sa rodine poskytla adekvátne podpora. V roku 2010 bolo u 42 % z takýchto detí rozhodujúcou podmienkou návratu dieťaťa do rodiny zabezpečenie bývania[3]. Po umiestnení dieťaťa do zariadenia sú kontakt a spolupráca s rodinou slabé. V priemere dve z troch detí v zariadení ide raz do roka na návštevu k rodine. Deti sú navštevované rodinou v zariadení v priemere takmer dvakrát za rok[4]. V roku 2016 sa z detského domova späť do rodiny po úspešnej sanácii rodinného prostredia vrátilo 15 % detí[5] (spomedzi detí, v ktorých rodinách sa vykonávala sanácia).

K 31.12.2017 evidovali oddelenia SPOD a SK úradov práce, sociálnych vecí a rodiny („PSVR“)[6] v rámci Slovenskej republiky 7 152 detí (z 3 007 rodín) s nízkou mierou ohrozenia a 3 271 detí (z 1 284 rodín) so strednou mierou ohrozenia.

Práca s rodinou a predchádzanie vyňatiu dieťaťa z prirodzeného rodinného prostredia do ústavnej starostlivosti, resp. podpora práce s náhradnou rodinou dieťaťa bola podporená aj zavedením nových pracovných pozícií na oddeleniach SPOD a SK úradov PSVR prostredníctvom NP[7], na ktoré NP „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti III.“ priamo nadväzuje. Konkrétne ide o pozície rodinného asistenta (spolu 125 rodinných asistentov), odborného tímu na realizáciu výchovných opatrení (spolu 79 tímov v zložení sociálny pracovník a psychológ, t. j. 158 pracovníkov týchto odborných tímov) a odborného tímu na náhradnú rodinnú starostlivosť (spolu 46 tímov v zložení sociálny pracovník a psychológ, t. j. 92 pracovníkov týchto odborných tímov).

Situácia v oblasti odbornej pomoci deťom a rodinám je v Slovenskej republike dlhodobo charakterizovaná jej celkovou nedostupnosťou. Táto nedostupnosť bola – s ohľadom na nemožnosť iného riešenia a aj napriek tomu, že z vecného hľadiska nikdy nešlo o želateľný stav - doposiaľ riešená len rozširovaním pôsobností orgánov SPOD a SK, čo následne spôsobovalo miešanie tzv. pomáhajúcich (napr. vykonávanie rodinnej asistencie) a tzv. dozorných (napr. výchovné opatrenie dohľad nad výchovou) rolí týchto orgánov.

[1] Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/legislativa/dokumenty-zoznamy-pod/strategia-deinstitucionalizacie-systemu-socialnych-sluzieb-nahradnej-starostlivosti-1.pdf>

[2] Zdroj: štatistické údaje Ústredia PSVR

[3] Z dôvodu jeho absencie, resp. takých nedostatkov, ktoré ohrozujú život a zdravie dieťaťa. Úsmev ako dar v spolupráci s ÚPSVaR analyzuje príčiny vyňatia detí z rodiny a možnosti ich návratu do rodiny od roku 2006. Vybrané publikácie: Mikloško (2011); Úsmev ako dar (2015). Zdroj: Aktualizovaná verzia záverečnej správy „Revízia výdavkov na politiky trhu práce a sociálne politiky“ Útvary hodnoty za peniaze ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorá bola schválená vládou SR dňa 11.10.2017, dostupné na: <http://www.finance.gov.sk/LoadDocument.aspx?categoryId=11154&documentId=15864>

[4] Súhrnná štatistika obsahuje iba počet návštev a počet detí, nerozlišuje deti, ktoré neabsolvovali žiadnu návštevu (ŠÚ SR).

[5] V cca 1800 prípadoch detí v detských domovoch spolupracovali rodičia na sanácii rodinného prostredia. Do domáceho prostredia sa vrátilo z detského domova z dôvodu sanácie 270 detí. Ďalších 148 detí sa vrátilo domov z dôvodu, že po uplynutí obdobia trvania neodkladného opatrenia alebo výchovného opatrenia nebolo potrebné prijať ďalšie oparenia).

[6] Zdroj: Štatistické údaje Ústredia PSVR

[7] NP „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti“ (obdobie realizácie: 01/2013 do 12/2015) a NP „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti“ (obdobie realizácie 12/2015 – 11/2018)

Uvedený problém bol riešený utvorením právnych podmienok - prijatím zákona č. 61/2018 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 305/2005 Z. z. o SPOD a SK a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov („zákon č. 305/2005 Z. z.“), ktorý nadobudol účinnosť dňa 01.04.2018. Táto novela zákona bola vypracovaná v súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky („podpora dostupnosti rôznych foriem odbornej pomoci ohrozeným a rizikovým rodinám s deťmi, zameraných na podporu plnenia funkcií rodiny; pokračovanie v procese deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti vrátane odbornej pomoci zameranej na zotrvanie detí v starostlivosti ich rodičov, resp. na návrat detí do rodičovskej starostlivosti“).

Uvedenou právnou úpravou sú osobitne utvorené podmienky na napĺňanie zásady prednosti prirodzeného rodinného prostredia a zásada prednosti umiestňovania detí, ktoré nemôžu vyrastať vo svojom prirodzenom rodinnom prostredí do formálnej starostlivosti príbuzných a blízkych. Primárnym cieľom je zlepšiť situáciu v dostupnosti odbornej pomoci deťom a ich rodinám založenej na dobrovoľnej báze, pričom podstatou riešenia je využitie potenciálu zariadení SPOD a SK na riešenie dostupnosti ambulantnej a terénnej odbornej pomoci deťom a ich rodinám, ako aj na zlepšenie dostupnosti odbornej pomoci pobytovou formou zmenou filozofie výkonu opatrení a súbežným riešením financovania výkonu opatrení v zariadeniach.

Uvedené riešenie bolo sformované na základe výsledku odbornej diskusie zástupcov štátnej správy, zariadení SPOD a SK (vrátane Fóra riaditeľov a zamestnancov detských domovov, Združenia neštátnych detských domovov, Asociácie krízových stredísk, zástupcov resocializačných stredísk) a akreditovaných subjektov pôsobiacich v oblasti a ich dohode na vytvorenie nového multifunkčného druhu zariadenia z dovtedajších detských domovov, krízových stredísk a resocializačných stredísk, v ktorom by boli utvorené podmienky aj pre rozvoj ambulantných a terénnych opatrení a dobrovoľných pobytov – centra.

2. Plánované aktivity (max. 15 riadkov)

NP prispeje k dosiahnutiu vyššie uvedeného špecifického cieľa transformácie a deinštitucionalizácie v oblasti náhradnej starostlivosti realizáciou hlavnej aktivity 1 „Podpora práce s dieťaťom a jeho rodinou“ (pokrýva obidva regióny, VRR aj MRR) s časovým obdobím realizácie 11/2018 – 12/2023.

Uvedená aktivita bude realizovaná prostredníctvom **piatich podaktivít** (pokrývajú obidva regióny, VRR aj MRR; podaktivity 1.2, 1.3 a 1.4 sú vykonávané tiež prostredníctvom partnerov a

využívajú ich personálne a prevádzkové kapacity):

- 1.1 Podpora koordinácie práce s rodinou

- 1.2 Podpora dostupnosti a profesionality ambulantnej a/alebo terénnej formy práce v centrách

(podaktivita bude realizovaná v spolupráci s partnermi NP)

- 1.3 Podpora odbornej pomoci dieťaťu a jeho rodine vykonávanej v centre pobytovou formou na základe dohody (podaktivita bude realizovaná v spolupráci s partnermi NP, k partnerom NP viď poznámka k podaktivite 1.2)

- 1.4 Podpora odbornej pomoci dieťaťu umiestnenému v centre na základe súdneho rozhodnutia a jeho rodine (podaktivita bude realizovaná v spolupráci s partnermi NP)

- 1.5 Podpora prehlbovania znalosti a spôsobilosti odborných zamestnancov/zamestnankýň v oblasti práce s dieťaťom a jeho rodinou

3. Výstupy/výsledky: kvalitatívne a kvantitatívne (vo forme merateľných ukazovateľov)

Merateľné ukazovatele MRR	Cieľová hodnota	Stav k 27.11.2023	% plnenia
Počet podporených kapacít nových, inovatívnych služieb alebo opatrení na komunitnej úrovni, v domácom prostredí, otvorenom prostredí alebo náhradnom prostredí 6 mesiacov po ukončení projektu	4 465	0	0
Počet podporovaných kapacít nových, inovatívnych služieb alebo opatrení na komunitnej úrovni, v domácom prostredí, otvorenom prostredí alebo náhradnom prostredí	7 442	12 712	170,81
Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni	1	1	100

Merateľné ukazovatele VRR	Cieľová hodnota	Stav k 27.11.2023	% plnenia
Počet podporených kapacít nových, inovatívnych služieb alebo opatrení na komunitnej úrovni, v domácom prostredí, otvorenom prostredí alebo náhradnom prostredí 6 mesiacov po ukončení projektu	396	0	0
Počet podporovaných kapacít nových, inovatívnych služieb alebo opatrení na komunitnej úrovni, v domácom prostredí, otvorenom prostredí alebo náhradnom prostredí	660	1 033	156,52
Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni	1	1	100

4. Nadväznosť (trvalá/následná udržateľnosť výsledkov projektu)

Prínos realizácie NP:

- riešenie dlhodobej nedostupnosti odbornej pomoci deťom a rodinám v SR zvýšením dostupnosti a rozvojom odbornej pomoci pre dieťa a rodinu vrátane dostupnosti a rozvoja psychologických služieb v rámci RPPS
- zvýšenie profesionality a kvality výkonu opatrení SPOD a SK na orgánoch SPOD a SK, ako aj v zariadeniach SPOD a SK a profesionality a kvality psychologických služieb v rámci RPPS prostredníctvom utvorených špecializovaných programov a vzdelávacích

aktivít NP,

- riešenie problému viacrolivosti orgánu SPOD a SK, ktorý komplikuje proces transformácie a deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti
- pripravil a zaviedol špecifické programy zamerané na prácu s rodinami v rôznych životných situáciách a vývojových stupňoch ohrozujúcich/rizikových životných situácií vrátane rodín, z ktorých boli deti vyňaté a umiestnené v náhradnej starostlivosti,
- vytvoril modely komplexnej podpory profesionálnych rodín centrom ako aj kombináciou odbornej pomoci centier a komunitných služieb v lokalite profesionálnej rodiny
- realizovanie podporných služieb a opatrení na uľahčenie pestúnskej starostlivosti a náhradnej osobnej starostlivosti

NP podporil zavádzanie systémových zmien v oblasti SPOD a SK. Nakoľko bola pri NP plne rešpektovaná zásada doplnkovosti a nenávratný finančný príspevok nenahradil verejné výdavky Slovenskej republiky, ale koncentroval verejné výdavky a finančné prostriedky ESF na podporu deinštitucionalizácie. Skúsenosti z aplikačnej praxe jednotlivých aktivít NP budú ďalej využité pre potreby podpory deinštitucionalizácie systému náhradnej starostlivosti v SR. Prijímateľ predpokladá, že aj v budúcnosti bude oblasť deinštitucionalizácie systému náhradnej starostlivosti v SR podporená ďalšími projektmi inovatívneho charakteru.

Fakultatívne položky:

1. Problémy zistené pri aplikácii

Personálne problémy

- v jednotlivých centrách pre deti a rodiny a v neštátnych zariadeniach v nadväznosti na riziko nedostatočného čerpania priamych výdavkov, od ktorého závisí čerpanie ostatných výdavkov projektu
- fluktuácia zamestnancov na úradoch PSVR, ako aj v CDR

Problémy súvisiace so zmenou časového harmonogramu realizácie aktivít projektu

- v nadväznosti na zdĺhavé procesy pri verejnom obstarávaní, ktoré Ústredie PSVR, ako Prijímateľ, nevie ovplyvniť
- riziká súvisiace s problémami, posunmi, či obmedzeniami realizácie vzdelávacích aktivít vyplývajúce zo situácie výskytu COVID-19

Riziko nezrealizovania všetkých podaktivít v zmysle Žiadosti o NFP z dôvodu nedostatočného objemu finančných prostriedkov na ostatné výdavky projektu v nadväznosti na neobsadenosť pracovných miest na úradoch PSVR

- v jednotlivých centrách pre deti a rodiny a v neštátnych zariadeniach, ako aj v nadväznosti na zdĺhavé procesy pri verejnom obstarávaní

2. Prenositeľnosť (odporúčania pre zavedenie príkladov dobrej praxe, odporúčania pre použitie príkladov dobrej praxe v iných podmienkach)

Vydané publikácie zamerané na šírenie výsledkov projektu, webové stránky alebo iné aktivity

Publicita a informovanosť bola zabezpečená počas celého obdobia trvania realizácie projektu a riadila sa Manuálom pre informovanie a komunikáciu pre prijímateľov v rámci EŠIF (2014-2020) pre Operačný program Ľudské zdroje.

V rámci publicity sa realizovalo:

- zaslanie Formulára príkladov dobrej praxe ESF a) na publicita@employment.gov.sk a zverejnenie Formulára príkladov dobrej praxe ESF a) a opisu národného projektu na webovej stránke www.upsvar.sk;

Úrady PSVR na označenie objektov, v ktorých sa uskutočňovali aktivity národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti III zamestnancami CDR a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, používali špecifický plagát vo formáte A3 a informačné letáky.

Informačné materiály zabezpečilo pre CDR a neštátne zariadenia Ústredie PSVR. Informačné materiály (A3 plagát špecifický a A4 skladačka leták) boli objednané v zmysle objednávky č. 269/2019 zo dňa 09.07.2019 v súlade s Dohodou o prístupení č. 373/OSS/2017 k Rámcovej dohode č. 14089/2017-M_KVSÚ zo dňa 01.12.2017 (účinnosť dohody od 02.12.2017). Po schválení odovzdaných vzoriek informačných materiálov akceptačným protokolom, boli informačné materiály distribuované spoločnosťou i + i print spol. s r.o. na Ústredie PSVR, úrady PSVR, do centier pre deti a rodiny a krízových centier.

Informačné materiály sú zverejnené tiež na webovej stránke Ústredia PSVR:

https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SESF/1225_19_Podpora_deinstitucionalizacie_A3_Specificky_WEB.pdf

https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SESF/1226_19_UPSVAR_Podpora_deinstitucionalizacie_II_A4_skladacka_WEB.pdf

V rámci zabezpečenia publicity boli objednané aj samolepky s logom ESF a EFRR, predmetné slúži na označovanie majetku obstaraného z NP DEI NS III (napríklad PC alebo notebooky, mobilný telefón, atď.)

V rámci NP DEI NS III sú dodržiavané a uplatňované pravidlá informovania a publicity vrátane používania loga. Podporná dokumentácia súvisiaca s realizáciou NP (napr. dokumenty týkajúce sa verejného obstarávania, pracovné výkazy, zápisnice, dohody a pod.) obsahujú logo ESF a EFRR s odkazom na Európsku úniu a logo OP ĽZ v zmysle Manuálu pre informovanie a komunikáciu pre prijímateľov v rámci EŠIF a Design manuálu.

Počas celej implementácie NP bola v rámci publicity priebežne vytváraná fotodokumentácia z realizácie aktivít projektu.

V rámci implementácie NP boli v druhej polovici roku 2022 zhotovené propagačné materiály NP DEI NS III, ktoré boli zamerané na zviditeľnenie realizácie projektu v rámci podpornej hlavnej aktivity „Podpora práce s dieťaťom a jeho rodinou.“ Úradom PSVR a partnerom NP boli propagačné materiály rozposlané, (išlo o Kazety KOH Versatil, USB kľúče, sklenné ekologické fľaše, hrnčeky a reflexné pásky), ktoré v zmysle Manuálu pre informovanie a komunikáciu, obsahovali logo ESF a EFRR s odkazom na Európsku úniu a logo OP ĽZ.